

בא (2)

גאולת מצרים רמז לגאולה העתידה

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבֹו
וְאֶת לֵב עֲבָדָיו לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְּמִי אֶלֶה בְּקִרְבּוֹ (י, א)

בספר "אדרת אליהו" (לבעל הבן איש חי) ביאר את הפסוק על דרך רמז. דהנה צריך ביאור מה הטעם שהרבה הקב"ה אותות ומופתים במצרים, לכאורה היה די שיביא עליהם מכה אחת קשה עד שיוציאו את ישראל בעל כרחם? אלא יציאת מצרים היא סימן לגאולה העתידה, והנה אמר הנביא: "פִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת" (מיכה ז, טו), היינו שכל האותות ומופתים שעשה הקב"ה ביציאת מצרים יהיו לעתיד לבא, לכך הרבה הקב"ה מופתים כדי שגם לעתיד לבא יעשה כן. והנה גאולה העתידה תהיה מיד עשו הוא אדום, ומילוי "פרעה" כזה פ"ה, רי"ש, עי"ן, ה"א עולה בגמטריא 376 כמנין "עשו" (376), נמצא שעשו רמוז בקרבו של פרעה כלומר באותיות המילוי שלו. ובזה יובן הפסוק "בֹּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת לְבֹו", ואם תאמר למה מכביד אני את לבו ומביא עליו כ"כ הרבה מכות די במכה אחת, כוונתי בזה כדי לעשות אותות אלא "בקרבו", כלומר בעשו שהוא רמוז בקרבו באותיות המילוי שלו, דכל מה שאני עושה בגאולה זו אעשה ג"כ בגאולה אחרונה שאגאלם מיד עשו.

ספר "אוצרות התורה"

וּמָלְאוּ בְּתִיךָ וּבְתִי כָל עֲבָדֶיךָ וּבְתִי כָל מְצָרִים (י, ו)

לכאורה הסדר בפסוק אינו מובן, כי הרי בית המלך הוא פנימי יותר מבית עבדיו, ואילו בית עבדי המלך פנימי יותר מבתי כל מצרים. באופן טבעי, כאשר הארבה מגיע, הוא בא תחילה אל המקומות החיצוניים ודרכם הוא נכנס יותר ויותר פנימה. אם כן היתה התורה צריכה לומר: "ומלאו בתי כל מצרים ובתי כל עבדיך ובתיך" שהוא סדר הגעת הארבה? מיישב ה"כלי יקר", וז"ל: אלא ודאי שבדרך נס נעשה זה, כי כדרך החטא כך העונש, כי הוא התחיל בקלקלה תחילה ואחר כך עבדיו, כי בלי ספק שתלה החטא יותר בו מבעבדיו, ויותר בעבדיו מכל עמו.

כדרך שפירש רש"י בצפרדעים (ז, כח) שנאמר: "ועלו ובאו בביתך וכו' ובבית עבדיך ובעמך". ואולי שעל היפוך סדר זה נאמר: "לפניו לא היה כן ארבה כמוהו", יכול להיות שהיה ארבה כמוהו, אבל כן לא יהיה על הסדר ההפוך שלא כדרך העולם

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

לראות בצערו של הזולת

לֹא רְאוּ אִישׁ אֶת אַחֵיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתְּחַתָּיו (י, כג)

החושך הגרוע ביותר הוא, כאשר איש אינו רוצה לראות את אחיו בצערו ולהושיט לו עזרה. התוצאה היא, שכאשר אדם מתעלם מדחקו של חברו אין הוא עצמו יכול למוש ממקומו "וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתְּחַתָּיו".

מענה של תורה בשם "חידושי הר"ם"

למה כתוב "מכת בכורות"

וַיִּמַּת כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם (יא, ה)

בעשרת המכות מכה זו קרויה "מכת בכורות" וצריך להבין למה לא נאמר בכורות לבד בלי מכה כמו שבשאר המכות לא נאמר מכת דם מכת צפרדע וכו' אלא דם צפרדע וכו'. נאמרו בזה כמה תרוצים: מלבי"ם פירש מוסיף אצל בכורות תיבת מכת, כי בכל המכות השם לבד מציין המכה, אבל תיבת בכורות לבד לא יתואר ענין מכה ועונש.

החיד"א בספרו "שמחת הרגל" פירש: דקדק להזכיר מכה לרמוז דה' לא רצה להמיתם והיו מפרפרים עד הבוקר, ולכן כתיב "וה' הכה כל בכור", הכה דייקא, ולכן נקט המגיד בכורות.

בית הלוי פירש: על ידי הכאת בכורות נעשה שם מגפה גדולה מהסרחון ומעיפוש האוויר על ידי הבכורות שמתו, ובמגפה זו מתו גם כמה פשוטים מצריים, ועל זה אמר "כי אין בית אשר אין שם מת". ולפי זה היתה כאן עוד מכה חוץ ממיתת הבכורות על כן אמר מכת בכורות.

להתעורר באהבתך

חשיבות של רגע אחת!

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת פִּי בְּעֵצָם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת
צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (יב, יז)

רבי יאשיה אומר, אל תהי קורא את המצוות, אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצוות כך אין מחמיצין את המצוות, אלא אם באה לידך עשה אותה מיד (רש"י)

הקשה ה"חתם סופר", אם נקרא את הפסוק כפי הדרש, "ושמרתם את המצוות", לא יהיה מובן המשך הפסוק "כי בעצם היום הזה הוצאתי" המדבר על יציאת מצרים? וביאר על פי מה שמובא בשל"ה הקדוש (הגדה של פסח), שאם היו ישראל נשארים במצרים עוד זמן מה, לא היתה להם תקומה, משום שהיו שוקעים בשער הנוץ של שערי

הטומאה, ולא היו יכולים לצאת. נמצאנו למדים מהי חשיבותו של רגע, ומכאן אמרו רבותינו "ושמרתם את המצוות", אם יש בידך לעשות מצוה, אל תחמיצנה אלא תעשנה מיד, שאין אתה יודע מה יהיה ברגע הבא, וזה נכלל בענין של יציאת מצרים, לא להשתהות, שמא יהיה מאוחר מדי.

להחענג בתענוגים

החסד עם היהודי גרם שגם המצרי ישאל

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כְּדַבַּר מֹשֶׁה וַיִּשְׁאַלוּ מִמִּצְרַיִם כְּלֵי כֶסֶף וְכְלֵי זָהָב וְשִׁמְלֹת (יב, לה)

פירש רש"י: כדבר משה, שאמר להם במצרים, וישאלו איש מאת רעהו (שמות יא, ב.).

ולכאורה, מה הוא מחדש בדברים אלו? הרי זה מה שכתוב, מה בא רש"י להוסיף בפירושו? אומר הגאון מוילנא, פלאי פלאים ממש. משה רבינו אומר לכלל ישראל בשם הקב"ה שישאלו "איש מאת רעהו" כלי כסף וכלי זהב, הלזאת יקרא "רעהו"? המצרי הזה הוא חבר של הישראלי? אלא, אומר הגאון, מה שנאמר "דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף..." אין הכוונה שאת הכלים ישאל היהודי מהמצרי אלא מחברו היהודי! "רעהו" אכן הכוונה ליהודי ולא למצרי! שכן, אם רוצים היהודים שהגוי ישאל להם את כליו, קודם כל לעשות חסד אחד עם השני. מעשי החסד הללו יביאו שפע של חסד לעולם וכך גם המצרי ישאל. ואכן "בְנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כְּדַבַּר מֹשֶׁה", שאמר להם במצריים "וישאלו איש מאת רעהו" מהחבר היהודי, וזה הביא "וַיִּשְׁאַלוּ מִמִּצְרַיִם כְּלֵי כֶסֶף וְכְלֵי זָהָב", מעשי החסד הביאו להשפעה של נתנה

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

חשיבות אמירת דברי תורה בסעודה

וְהָיָה לָךְ לְאֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עַיֲנֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ (יג, ט)

כתב רבי חיים אחי המהר"ל מפראג: בזוהר הקדוש נאמר, שישנו מלאך אחד ששמו סוריא"ל, שנוטל כל דבר תורה הנאמר בסעודה ומתעטר בו לפני הקב"ה. ונראה שהסיבה שִׁמְכֻנָּה הוא כך, הוא משום שדרך האדם להתגאות בשעת האכילה, ואם לא ידבר בדברי תורה הרי הוא סר מלפני הק-ל. לפי זה ניתן לבאר את הכתוב "לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ (יג, ט)", שבשעת האכילה צריכה להיות בפין דברי תורה. ובירושלמי (ברכות פ"א) מובאים דברי רשב"י שבתחילה אמר שאילו היה עומד לפני הר סיני בשעת מתן תורה היה מבקש מהקב"ה שני פיות, אחד לדברי תורה ואחד לישראל הצרכים, ואחר כך חזר בו, שאם על פה אחד קשה לשמור מלשון הרע ומדברים אסורים, כל שכן על שני

פיות. מדוע רצה רשב"י זאת דוקא לאחר מתן תורה? אולם משום שקודם שניתנה התורה לא היה כל בעיה בכך שפה אחד ישמש לכל הצרכים, אולם ממתן תורה ואילך, לכאורה לא היה ראוי שיעבור המאכל והמשתה דרך פה הקדוש שהתייחד לקדושת דברי תורה, כדי שחלילה לא יראה הדבר כמעביר סילון של מים סרוחים דרך פתח קודש הקדשים. אלא שהקב"ה רצה שפה אחד ישמש לשניהם כדי שאותו פה העוסק באכילה הוא שידבר בדברי תורה בשעת האכילה, כיון ש"צדיק אוכל לשבע נפשו" (משלי יג, כה), ולא לשובע גופו בלבד.

ומתוק האור

הלכה שאלה: ברוך אחד ברכת הנהנין להוציא חבירו ונאנס המברך ולא טעם האם יצא השומע.

תשובה: יצא השומע כיון שבשעת הברכה היה בדעת המברך לאכול. כתב השו"ע (סימן ריג סעי' ב) אין המברך מוציא אחרים אלא אם כן יאכל וישתה עמהם ואז יוצאים בשמיעתן שמכוונים אליו אפילו לא יענו אמן. וכתב במ"ב (ס"ק טו) ואם אינו אוכל ושותה עמהם אף בדיעבד לא יצאו דהא ברכתו הוי לבטלה כיון שאינו אוכל בעצמו ואיך יצאו על ידו ואפילו ענו אמן על הברכה אם לא שָׁמְעָה שלא אכל ושתה המברך היה בשוגג או באונס כגון שנשפך הכוס אחר הברכה וכה"ג דבעת הברכה לא היה לבטלה אז יוצאין אחרים על ידו.

שו"ת שאול שאל

פתגם: שתיקה היא טענה שקשה לענות עליה

ספר "שמחלה"

חקירה: ברכת הנהנין: משום הנאת לשונו, או הנאת מעיו, חקירת במסכת ברכות דף יז: לשונו או מעיו או שצריך את שתיהן

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

ספור: ותלמודו בידו רב ידוע ביקר פעם אחת אצל הגאון בעל "שואל ומשיב". בתוך הדברים שאל הגאון את אורחו, מדוע עדיין לא חיבר שום חיבור על סוגיית הש"ס, כדרך המלמדים. השיב לו הרב: כתוב בגמרא: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, משמע שתלמודו עדיין בידו ולא הוציא אותו לאור. "חד וחלק" חלק ג

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של ג'ניט מסעודה בת ג'ולי יעל, רפאל יהודה בן מלכה, בנימין יעקב בן זוהרית רות, יוכבד שמחה בת מרים אסתר.

יוסף ג'רמון כולל עקס לע בען

לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:

germon73@hotmail.fr

ניתן למצוא את העלון באתר www.kollel-aixlesbains.fr